

Järvafältets Fågelblad

NR 1 1965 ÅRG. 5

JÄRVAFÄLTETS FÅGELBLAD

är ett tvångsfritt utkommande organ, vilket om möjligt utkommer med 4 nr/år

I redaktionen:

Torbjörn Berggren

Anders Bjärvall

Robert Franzén

Karl-Erik Fridzén

Utgives av

Järvafältets Ornitologiska Klubb

Box 446

Sundbyberg 4

Postgiro 58 01 32

Omslagsbilden:

Varfågel

Foto: Ingmar Holmäsén

VINTEREXKURSIONER TILL ARNÖ OCH TRÖGDHALVÖN av Karl-Erik Fridzén

Sydost om Enköping sträcker sig en jättelik udde ut i Mälaren. Denna består till större delen av stora odlade slätter, omväxlande med smärre barrskog samt dungar av blandskogstyp och enbuskbackar. Några fina vassvikar skjuter här och där in i landet, däribland den ganska kända Grystaviken, som också håller sig med egen rördrom, vars dova stämma om våren hörs ljuda långt ut över Norra Björkfjärdens stora vatten. Detta område kallas Trögðhalvön och påminner i mycket om den skånska slätten. Sydväst om denna ligger den halvmilslånga Arnön som också tillhör Trögðs härad. Denna ö är starkt kuperad med ängsmarker och lövblandskog i norr och större barrskogsområden med vilda berg och dalgångar i söder, här och där med inflätade åkerlappar som tillhört de små torpen vilka nu ligger öde. Dessa små åkerlyckor äro numera planterade med i huvudsak gran. Dessa två områden har i vinter varit vårt mål för ett flertal exkursioner.

Den 3 jan. åkte Robert Franzén, Kjell Jonsson, Ronny Carlsson och författaren mot Grystaviksmarkerna innan ännu solen hade gått upp. Vi stannade till på en höjd nordväst om viken och fick efter en kort stund se en stor

rovfågel i det svaga gryningsljuset flyga över viken. Arten kunde ej med säkerhet bestämmas men vi enades om att det måste ha varit en duvhök. Vi åkte sedan tillbaka mot Fånö, ett gods med gamla anor. Här föddes år 1583 Axel Oxenstjärna. Vid Fånö finns också en för mellansvenska förhållanden ganska stor bokskog, kanske den största i landskapet. Denna bokskog har i vinter varit ett eldorado för ett flertal fåglar, åtminstone så länge det fanns bokollon att tillgå. Det märkligaste var kanske att 6 st. ringduvor dröjt sig kvar till denna tid på året. Här fanns också ett flertal bergfinkar, domherrar, bofinkar, mesar av de flesta arter, hackspettar, grönsiskor och stenkäck. Vi gick genom en lång praktfull ekallé ut på isen och tittade på solen som nu gick upp, som ett blodrött klot i öster. Ett par fylkingar med unga trutar och en sparvhök kom utifrån fjärden styrande in mot landet i väster. Vi åkte sedan tillbaka mot södra sidan av Grystaviken och på vägen dit passerade vi en stor fruktträdgård där ännu en del frukt hängde kvar på träden. Här kalasade en stor flock snöskator några bergfinkar och bofinkar. Vi besökte Portugalsudd som ligger inom ett militärt skjutfält. Här hade under tidigare excursioner iakttagits tallbitar samt ett stycke därifrån även sparvuggla, järnsparv, råka, fjäll-

vråk och tretåig hackspett. Härifrån är det en storslagen utsikt över Norra Björkfjärden. Långt ute på den isbelagda fjärden sågs en ensam svan ligga och vi befarade att den hade frusit fast, varför vi satte kurs mot den. Avståndet till fågeln var dryga två kilometer och det var ansträngande att gå på den stundom spegelblanka isen. När vi närmade oss fågeln, som visade sig vara en ung knölsvan reste den på sig och traskade iväg. Vi ville dock se om den var skadad så vi gick närmare för att få den på vingarna. Den sprang då på isen ett stycke och lyfte sedan och flög iväg en bra bit innan den änyo landade på isen på betryggande avstånd. Det var alltså ingen fara med fågeln. Vi gick sedan mot Amnö gård där en sparvhök lyfte från en plommonlund i vilken även två stenkäckar satt. Vi såg här också två sidensvansar, de första i år. Stenkäckarna sågs flyga mot en ekholme omgiven av stora slånsnår och vi förflyttade oss dit senare. På denna holme höll närmare ett tjugotal stenkäckar till tillsammans med gulsparvar och grönfinkar.

Den 6 jan. sattes åter kursen mot Trögdhalvön, sällskapet nu utökat med Lars Franzén. Vid Fånö bokskog var fortfarande de sex ringduvorna kvar samt ett 20-tal bergfinkar, några svärmar med grönsiskor och diverse mesar. Vi

åkte sedan förbi Amnö där Robert såg ett par stenknäckar. När vi passerade Britenhovs gård, kom en ung kungsörn på låg höjd flygande från Torsviviken över vägen mot de stora fälten vid Amnö. Det blev tvärstopp, alla bildörrar slogs upp och kikarna riktades in mot den majestätiska fågeln. Vi satte sedan kurs mot Staxhammar där färjan avgår mot Arnö. Det var första gången jag besökte denna ö och med stora förväntningar bilade vi mot den lilla kyrkbyn i norra delen där vi stannade till ett tag. Vi hann knappt mer än ut ur bilen förrän en gammal havsörn passerade väster om kyrkan på väg norröver. Sedan for vi på en smal slingrande väg ut mot västra stranden till ett torpställe med det för oss så bekanta namnet Säby. Här tog vi en matrast vid läsidan på huset. På några gamla aplar i närheten växte det gott om mistel och här fick vi se en dubbeltrast. Mistel växte för övrigt på ett flertal ställen över hela ön. Efter rastens slut vandrade vi ut på isen, följande öns strand mot södra udden. Långt borta syntes en prick på isen vilken först liknade en räv, men när vi kommo närmare såg vi att det var en havsörn som stod och åt på någonting. Efter en stund kom en örn till och landade bredvid den ätande. Det var en gammal vitstjärtad fågel och den ätande en ung. Den gamle flög snart igen och kretsade sedan i vida cirk-

lar över den höga ön Nybbleholm innan den satte kurs in mot det stora Selaölandet. Jag gick i skydd av en lövskogsholme mot den ätande örnen för att om möjligt ta en bild av den, men det lyckades ej. Den lyfte och flög mot ett högt berg på södra delen av ön och landade där i en talltopp. En hårdfrusen lake som några fiskare slängt hade örnen ätit på. Nedanför det höga berget och österut var det öppet vatten och från iskanten lyfte ytterligare ett par havsörnar som flög ut över Grönsöfjärden. Fem havsörnar och en kungsörn vad kan man mer begära en kall januaridag. På det höga bergets sydsluttning höll en liten hackspett och en spillkråka till. Detta berg som på avstånd ser mycket vilt ut håller måttet även vid närmare skärskådan. Grova tallar, en del verkliga jättar med krokodilbark, står i sluttningen och i den bakomliggande dalgången. Dessa tallar jämte stora klippblock och torrakor gör att detta berg får ett verkligt vildmarksutseende. Från högsta punkten har man en fin utsikt över fjärden och den grova örnskogen och man undrar ej på, att detta berg är ett kärt tillhåll för örnar. Fiskgjusen tycks också trivas kring detta berg ty hans bo låg på toppen av en mäktig tall och i en dalgång längre in bakom bergen hittades ett praktfullt duvhöksbo. I stora farleden som går mellan Grönsö och Arnö

låg ett dussintal storskrakar, några unga fiskmåsar och gråtrutar. På tillbakavägen passerade vi det spöklika Utöhus som med sina trappgavlar liknar Glimmingehus i Skåne. Dessa två hus som är från medeltiden är de bäst bevarade från den svenska landsbygden. Utöhus lär till och med vara omkring hundra år äldre än Glimmingehus i Skåne alltså från 1400-talet. På återfärden mot färjan sågs två fältharar och fem rådjur.

Den 16 jan. är jag åter på väg mot Trögd nu tillsammans med Gustav och Sven Fridzén. Det var nu flera plusgrader och vi hörde träd-kryporen sjunga och gröngölingen ropa vid Fånö. På en telefonråd satt en varfågel med en sork i klorna och en nötkråka lämnade bokskogen, men inga ringduvor eller bergfinkar syntes till. Vi åkte sedan till Grönsö där vi först tittade på slottet som är från 1600-talet och i trädgården besågs en över 300 år gammal lind som nu har verkliga jättedimensioner i omkrets. Vi gick sedan söderut på ön och ut på isen till den höga bergiga ön Oxsten. Härifrån fick vi se en havsörn långt ute på fjärden och från bergen kom en räv utspringande på isen för att sätta kurs mot en tryggare plats på en annan ö. På återvägen sågs en kungsörn segla över Granskär men den styrde sedan in mot Arnös södra delar och försvann ur sikte.

Nästa dag den 17 jan. stod jag tillsammans med Sten Andersson på södra udden vid Arnö. Härifrån såg vi en kungsörn segla lågt över ön Kråkan. Den flög sedan in mot Arnö och förlorades ur sikte. Troligen var det samma örn som vi sett under gårdagen. Vi gick upp på örnberget och spanade ut över fjärden efter örn. Då plötsligt frasar det till i luften bakom mig och en gammal havsörn kommer och skall just till att landa i en talltopp helt nära, när han får se oss och gör en helomvändning. Den flyger sedan långt ut på fjärden där den sätter sig på isen och vilar en stund. En flock storskrakar ses över den isfria delen av Grönsöfjärden. Vi gick sedan en sväng in över ön och besåg duvhöksboet och sedan tillbaka mot berget igen. Innan vi nådde örnberget kom en ung kungsörn i eleganta svängar på låg höjd över den gamla skogen helt nära oss och vi såg hur den vred huvudet och spanade mot marken. I den mycket kraftiga sydostliga blåsten manövrerade den perfekt utan att vingla i svängarna. Kamerorna kastades upp och vi hann ta några bilder av den innan den försvann mot norra delen av ön. Vi gick sedan tillbaka mot gården Älgshuvud, där vi hade bilen stående. Det började nu skymma på och vi åkte ned till färjeläget vid Strandby. På vägen dit fick vi än en gång se örnen lyfta från en skogskant

och försvinna i skogen.

Den 24 jan. står åter ett gäng fågel-skådare på Örnberget. Det var tätt dimma och utsikten att få se någon örn var minimal. Som vi står där och diskuterar om huruvida det är lönt att stanna kvar här eller resa någon annan stans, hörs ett kraftigt frasande ljud och ur dimman kommer en ung havsörn som slagit på tvärbroms och kanar ett långt stycke i luften så det tjuiter om vingar och stjärtpennor. Den flaxar vilt och famlar i luften och finner inte balansen förrän efter en bra stund då den kommit ut över fjärden. Den hade kommit strykande utefter bergssidan från samma håll som gammalörnen förra gången hade gjort, när den blev överraskad. Den hade tydligen också tänkt landa i exakt samma talltopp som denna. Så var den dagen räddad.

Den 30 jan. åkte Lasse Franzén och jag ut till Arnö för att kolla en död grävling som vi lagt ut på ett berg inne på ön för örnarnas räkning. Innan vi nådde fram till platsen hittade vi i skogsbrynet grävlingshår på snön och blodfläckar samt några väl avgnagda benpipor. Kraftiga släpspår i snön visade att en räv hade tagit kroppen med sig till ett skogsbryn 150 meter från utläggningsplatsen. där den sedan kalasat på den i lugn och ro. På platsen där vi lagt ut grävlingen var snön

tilltrampad, som på en marknadsplats, av kråkor och skator. Några fotavtryck från örnar kunde ej märkas. Någon örn syntes ej heller till på hela den och det var faktiskt första gången vi reste från Arnö utan att få se någon av de stora fåglarna. Vi fick i stället se tretåig hackspett, spillkråka och större hackspett.

Den 14 feb. åkte Lasse Franzén, Ulf Broberg och jag den sedvanliga rundan över Fånö och Arnö utan att se något anmärkningsvärt. Men än en gång skulle Britenhovs gårds marker bjuda på en överraskning. Mitt på vägen får vi se en flock om 10 raphöns gå och plocka sandkorn eller vad det nu kunde vara. Vi åkte ut till Grönsö och vände och på återvägen mot Staxhammar fick vi se en ung kungsörn komma från Torsviviken flygande över farleden mot Arnö, dit även vi nu skulle. Denna örn fick vi dock ej se mera. Vi gick den invanda traden från Älgshuvud mot Örnbergets topp och spanade. Ingen örn syntes till ute på isen eller i luften. Vi vandrade då ned på motsatta sidan av berget som vi kommit men då lossnade det. En havsörn som suttit i en av dom knotiga tallarna på sluttningen flög ut över fjärden tätt följd av ännu en samt efter en stund en tredje. Tre stycken havsörnare kavade nu i rad ut över Grönsöfjärden en verkligt ståtlig syn. Två av dessa landade vid iskanten på bortsidan av den

delvis isfria fjärden medan den tredje försvann vid horisonten mot den stora Selaön. De två återvände dock senare till sitt kära Arnö och uppslukades av den knotiga skogen på södra udden. Kanske är vi dom sista som fått se två par havsörnar flyga kring den sannskyldiga urskogen på Örnberget vid Arnö. Denna ö som varit oss till stor glädje under den gägna vintern är tyvärr hotad av exploatering. Den nu så idylliska ön skall väckas ur sin törnrosasömn. Här skall bli liv och rörelse på ön och i vattnen runt omkring. HSB har köpt mark på ön och 600 sportstugor skall uppföras och vad sådant medför kan man lätt ana.

Den 28 febr avreste två stycken bilar med JOK-are och som gäst medföljde Wolf Jennings till Trögdmärkerna. Färden gick som vanligt över Fånö där vi fick se en varfågel i en björktopp. En överkörd fälthare som hittades togs med för att utläggas som örnmät på lämplig plats. Jennings som gärna ville se kungsörn och som vi också halvt om halvt utlovat hade otur. Han satt nämligen i fel bil. Bilarna körde med stort avstånd från varandra och gänget i den andra bilen hade turen att få se kungsörn vid två olika tillfällen, troligen samma ex. På väg mot Öns brygga passerade vi ett litet torp som låg vid väggkanten och på dess skorsten satt mitt på ljusa förmiddagen en kattuggla

och solade sig, helt oberörd av att vi klev ut ur bilen och tittade på den. Den hade tydligen bott en längre tid i denna skorsten av det gråsvarta ansiktet att döma. Den blev dock rädd till slut och flög in i skogen.

Vi lade ut den överkörda haren på fältet vid det stora slänsnåret vid Arnö och åkte sedan upp mot gården där vi tog matrast. Vi kollade då och då haren genom kikaren men endast skator och kråkor kunde ses vid den. Vid ett snår intill vår rastplats vid Arnö fanns en utfodringsplats för fasaner och småfåglar. Här fanns pilfinkar, gråsparvar, grönfinkar och en bofink. Mitt ibland dessa sågs två stycken järnsparvar i god belysning på nära håll. Men när vi sen skulle kolla haren igen var den helt plötsligt försvunnen. Sedan vi ätit åkte vi ned till slänsnåret som låg en knapp kilometer från vår rastplats och tittade efter vem som tagit haren. Som vi alla just trodde var det räven som var tjuven och hans spår ledde rakt in mot snåret. Vi omringade snåret och ut kom räven, men utan hare och sprang till skogs. Här fick vi också se två stenknäckar. Det blev ändå en händelserik dag trots att ingen örn uppenbarade sig för oss denna gång. Detta var också vår sista vinterexkursion till Trögdhäljön för denna säsong.

NÅGRA GOTLÄNSKA FÅGELLOKALER

av

Anders Björvall

Under de sista 4 åren har jag mer än 10 gånger besökt Gotland och härvid tittat en del på fåglar. Det har visserligen i regel varit korta visiter, men detta uppvägs av att jag har fått lägga dem till några av de enligt min mening finaste lokalerna ön har att erbjuda åtminstone under sträcktiden.

Gotland är nog en smula försummat av sydsveriges fågelskådare. Öns egna ser man nästan aldrig till och när någon från fastlandet reser över besöker han i regel några av de "kända" lokalerna såsom Karlsöarna, Lina myr och Fårö. Naturligtvis begår han därmed ingen större dumhet, då ju alkorna på St Karlsö, konserten av gräshoppssångarna och kornknarr på Lina myr samt de färgskimrande blåkråkorna på Fårö är stora ornitologiska attraktioner. Själv har jag emellertid, måhända därför att jag aldrig varit på Karlsöarna, blivit mycket fascinerad av några helt andra lokaler och det är om dem jag tänkte berätta.

Öster om huvudön och en bit från land ligger 3 öar som heter Skenholmen, Storholmen och Rone Ytterholme, Den förstnämnda ligger utanför Slite, Storholmen tillhör Laus holmar

utanför Ljungarn och Ytterholmen ligger utanför Rone hamn. Jag tror jag vågar påstå dessa öar är väl värda besök med ornitologiska avsikter under vilken tid som helst på året, möjligen med undantag av den korta tid de är helt infrusna av is.

Skenholmen är en mycket stor ö som man f.n. ej får besöka då den tyvärr användes som skjutmål för flygvapnet. Det är emellertid endast under en kort tid på hösten som det skjuts här och under resten av året kan man få en viss uppfattning om fågellivet genom att betrakta ön antingen från fastlandet rakt innaför eller från halvön Furillen i söder. Hela öns periferi utgörs av sankta gräsängar och under april månad är dessa de vitkindade gässens finaste rastplatser på Gotland. Flockar på mellan 1000 och 3000 fåglar är här alls ingen ovanlighet. På ängarna häckar många arter vadare bl.a. brushane och rödspov och både 1962 och 1963 har av beteendet att döma 1 resp. 2 par dvärgmåsar häckat på den del av ön som vetter mot fastlandet. Denna art är annars synnerligen oregelbunden i sin förekomst på Gotland. En lokal som ett år är välbesatt kan nästa år vara fullständigt tom på dvärgmåsar och det är nog bara något av träskan på Fårö som kan sägas vara årsviss häcklokal för arten.

Skenholmens centrala delar utgöres av

ett söndersprängt busklandskap där åtskilliga par grågäss häckar. Några par häckar även på Furillen och i sundet mellan dessa båda lokaler finns det nästan alltid grågäss, flygande eller simmande åt ena eller andra hållet. På våren när sångsvanar, gravänder, ejdrar och en lång rad simänder också rastar på detta grunda vatten ter sig fågellivet där synnerligen rikt och omväxlande.

Rone Ytterholme skiljer sig till sin karaktär en hel del från Skenholmen. Ön ligger betydligt längre från land och bortsett från bestånd av tistlar och brännässlor längs tångbankarna är hela ön täckt av gräs. Det finns inte ett träd, inte en buske på den. Ön ägs av en godsägare Cramér och talar man väl med, honom kan man antingen få besöka ön tillfälligt eller låna hans jaktstuga därute för en längre tid. Förutom jaktstugan finns det ett s.k. lammhus på ön. Detta är i princip en lada med en öppen glugg nere vid marken genom vilken fåren skall kunna gå in och få skydd mot hårt väder. De båda husen ligger intill varandra vid stranden och eftersom detta område är det enda som kan erbjuda en fågel lite skydd för regn och vind är det naturligt att många av de fåglar som rastar på Ytterholmen under sträcket gärna uppehåller sig runt husen. Ja inte bara runt utan t.o.m. inne i husen. Lammhuset fungerar

som en effektiv fälla för många fåglar, då de söker sig in genom dörren och sedan inte hittar ut igen, utan blir sittande mot något av ladans 3 fönster. Samma är förhållandet med jaktstugan. Lämnar man dörren öppen, får man finna sig i att gå och plocka fåglar ett slag om man varit borta för länge.

På Ytterholmen har jag haft tillfälle att följa fågelsträcket en smula under april ett år. Det var mycket fint och lämpliga dagar rastade massor med rödhakar, trastar, och bofinkar och en hel del bergfinkar, järnsparvar, steglitser m.m runt husen. Bland stenarna ute på bryggan sprang nästan alltid gårdsmygar omkring och gick man igenom tångbankarna nogga hittade man grönsiskor och gråsiskor bland starrar och sädesärlor. Även om direkta vadarstränder saknas händer det regelbundet att bl.a. ljungpipare, rödspov och myrspovar slår till ett slag ensamma eller i smärre grupper. En och annan rovfågel, ormvråk och fiskgjuse mest, hade också ibland sin väg över ön, och sträckande över sundet mellan ön och fastlandet noterades bl.a. skärfläcka, kentsk tärna och prutgås. Under maj månad ändras naturligtvis art sammansättningen men i övrigt är förhållandena likartade. En fågelintresserad lots, som ibland brukar titta efter vad som finns i lammhuset när han åker förbi, berättade att det vid

denna årstid kan krylla av sångare, rödstjärt och buskskvätter därinne, och att han ofta har hittat både enoch flera nattskärror där. Från besök i maj och juni kan tilläggas att bland de häckande vitfåglarna finns både små- och skröntärna.

Laus holmar slutligen kan nog sägas vara en sammanslagning av det bästa de båda föregående lokalerna kan erbjuda. Ögruppen består förutom av den privatägda Storholmen av två smärre öar, Gräsholmen och Skarpholmen, som ägs av Domänverket. På Skarpholmen finns en liten bevakningsstuga som inte alls är omöjligt att få övernatta i vid besök på lokalen.

Storholmen är mycket lik Ytterholmen. Ön är helt grästäckt och det enda som avbryter den jämna strandlinjen är bryggan och lammet. Även här har de vitkindade gässen funnit en utomordentlig rastplats och under sommaren uppehåller sig också stora mängder ruggande grågäss på ön och på vattnet utanför. I de många vikarna rastar jättestora simandflockar och sundet mellan ögruppen och fastlandet tycks passa bergänderna utmärkt på våren. I början av april 1964 låg cirka 1400 bergänder här och i slutet av samma månad i år mer än 500. Dyliga massansamlingar av denna art har jag inte hört talas om från någon annan lokal. Häckfågelfaunan är rik. Förutom ejdrar och trutar i massor häckar

bl.a. stjärtand, skedand, skröntärna, småtärna, skärfläcka, brushane, kärrensäppa och många par roskarlar på ön. På Gräsholmen och Skarpholmen finns det högre vegetation i många avseenden. Gräset betas inte och blir på sommaren mycket högt och dessutom finns det några smärre tallungar som verkar som magneter på sträckande småfåglar.

Jag har besökt Laus holmar flera gånger i april-maj samt oktober och har alltid försökt titta efter lite vad som finns i småfågelväg. Rödhake, järnsparv, bergfink, domherre, o.s.v. uppträda regelbundet både på våren och hösten och under maj månad har jag bl.a. sett gulsångare och gransångare här ute. Spänner man japanät mellan tallarna kan man ibland fånga mycket småfågel på kort tid. Det finaste intryck jag har från småfågelsträcket här ute daterar sig från en kulan oktoberdag på Storholmen. 1000-tals kungsfåglar rastade på ön och satt som blommor på den hårdbetade gräsmattan. Deras fina pip trängde genom diset från alla håll och ibland tyckte man nästan att man fick gå varligt fram för att inte trampa på fåglarna.

VINTERFÅGLAR PÅ JÄRVAFÄLTET

sammanställt av
Robert Franzén

I denna sammansättning är medtaget alla mer anmärkningsvärda vinterobservationer från och med 1957. Det har även medtagits en del för årstiderna sena (eller tidiga) fåglar som t.ex. svarthakedopping, brunand, blå kärrhök, enkelbeckasin m.fl.

SVARTHAKEDOPPING.

12/11-61. 1 ex. i Säbysjön. (RF)

HÄGER.

6/12-62. 1 ex. flög över skjutbanan vid Säbysjön. (BJ)

26/12-62 1 ex. flög över Djupan i V riktning. (RC, BK)

1/1-63 1 ex. flög över Djupan i V riktning. (RC)

31/12-63 1 ex. flög över Hästaträsk mot V.
(RF BK.)

KRICKA.

16-17/2-61. 1 ♀ i avloppsdiket mellan Råstasjön och Brunnsviken. (RC, GE, KJ.)

BRUNAND.

10/12-60 1 ex. i Råstasjön. (KJ)

ALFÅGEL.

27/11-5/12-59. 1 ♀ i Löttsjön.
(LB, GE, RF, HJ, KJ, B-O W.)

SALSKRAKE.

13/11-60. 1 ex. i Säbysjön. (GE)

12/11-61. 1 ♀ i Säbysjön. (RF)

VITKINDAD GÅS.

27/12-57. 3 ex. flög över St. Ursvik i NV riktning.

KUNGSÖRN.

26/12-60. 1 ex. flög över Hägerstalund mot O. (AB, RF, SL.)

ORMVRÅK.

27/12-58. 1 ex. vid Säbysjön. (BJ)

7/1-61. 1 ex. vid F8. (LB, RF.)

19/11-61. 1 ex. vid Ärvinge. (KJ.)

31/12-61. 1 ex. vid Hästaträsk. (BK)

Vintern 1962-63 övervintrade ett ex. vid F8 och H8sta.

13/12-64. 1 ex. vid Hägerstalund. (BK)

2/1-65. 1 ex. vid Granby. (BK)

FJÄLLVRÅK.

5 ex. övervintrade vintern 1960-61.

1/1-62. 1 ex. vid Hästaträsk. (BK)

17/11-63. 1 ex. vid F8. (BK)

7/1-65. 1 ex. vid Eggeby. (BK)

HAVSÖRN.

- 25/11-58. 1 ad. ex. flög över Råstasjön
mot S. (RF)
10/1-59. 1 ex. flög över Eggeby i V rikt-
ning. (GE,RF)
12/1-59. 1 ex. flög över Råsta. (B-O W)

BLÅ KÄRRHÖK.

- 20/11-61. 1 ex. vid Hästagärde. (RC,ÖH)

STENFALK.

- 24/2-59. 1 ♂ vid Ärvinge. (RF)

TORNFALK.

- 19/2-61. 1 ex. vid F8 och 1 ex. vid
Hästa. (AB,RF)
26/11-61. 1 ex. vid Granholmen. (BK)

VATTENRALL.

- Vintrarna 1959-60 och 1961-62 över-
vintrade 2 ex. i kloakdicket mellan Råsta-
sjön och Brunnsviken.
26/12-62. 1 ex. hördes i Hästaträsk.
(RC,BK)
1962-63 övervintrade 1 ex.

RÖRHÖNA.

- Vintern 1959-60. övervintrade i diket vid
Råstasjön 2 ex. och 1961-62 3 ex.
1 ex. sågs i Lötsjön till den 7/1-61.
4 ex. sågs i dec. 63 vid Råstasjön. (KJ)

ENKELBECKASIN.

- 19/11-61. 1 ex. vid Ärvinge. (KJ)
18/11-64. 1 ex. vid F8. (RF,KJ)

DVÄRGBECKASIN.

- 19/2-61. 1 ex. efter Igelbäcken vid
Granby. (RC,ÖH)
5/3-61. 1 ex. i Hästaträsk. (RC)

RINGDUVA.

- 23/12-61. 1 ex. flög över F8 mot SO. (RF)
25/11-62. 2 ex. vid Hästa. (RF,KJ)

SPARVUGGLA.

- 16/3-61. 1 ex. hördes strax O Översjön.
(AB,SE,RF)
15-21/3-64. Höll 1 ex. till O Sjöbysjön.
17/12-64. 1 ex. sågs vid Sofielund. (RC)

HORNUGGLA.

Övervintrar regelbundet.

JORDUGGLA.

- 31/1-58. 1 ex. sågs i Kålkärret. (B-O W)
31/12-59. 1 ex. vid Hägerstalund.
(GE,RF)
13/2-61. 1 ex. vid Ärvinge. (GE)

PÄRLUGGLA.

- 15/3-64. 1 ex. hördes O Sjöbysjön.
5/3-61. Hittades fjädrar NO Djupan.
(TB,RF,K-E F,IH)

TRETÅIG HACKSPETT.

- 15/3-64. 2 ex. ♂♂ vid Väsby. (SL)
27/12-64. 2 ex. ♂♂ vid Väsby. (SL)

9/1-65. 2 ex. ♂ ♀ vid Hägerstalund.
(K-E F, BK)

27/2-65. 1 ♂ vid Hägerstalund. (BK)

SÅNGLÄRKA.

29/12-58. 1 ex. vid Hästa. (RF)

22/11-64. 1 ex. N Översjön och 1 ex. vid
F8. (RF, KJ)

KRÅKA.

31/12-58. 1 albinistiskt ex. vid Ärvinge.

RÅKA.

27/12-59. 1 ex. vid Råstasjön.

NÖTKRÅKA.

20/2-60. 1 ex. vid Kymlinge. (RF)

I övrigt ses den regelbundet i ekskogen
vid Hägerstalund.

STRÖMSTARE.

Vintern 1959-60 övervintrade 1 ex. i
Igelbäcken mellan F8 och Granby. In i
jan. 63 höll 1 ex. till i diket som går
norrut från Översjön. I nov. 63 sågs 2
ex. efter Igelbäcken vid Granby.

GÄRDSMYG.

Vintern 1959-60 övervintrade 2 ex. vid
Råstasjön och 1961-62 1 ex.

2/12-62. 1 ex. vid Lötsjön. (RF, KJ)

DUBBELTRAST.

31/12-58. 1 ex. vid Husby. (RF)

29/11-64. 1 ex. vid Granby. (BK)

5-31/12-64. 1 ex. vid Hägerstalund. (BK)

TALTRAST.

28/12-59. 1 ex. vid Hästaträsk. (AB)

RÖD Vingetrast.

18/11-61. 1 ex. vid Säbysjön. (RF)

29/11-64. 1 ex. vid Hästa. (RF, KJ)

RÖDHAKA.

23/12-59. 1 ex. vid Sthlm:s Tygstation.
(AB)

Vintrarna 1959-60 och 1961-62 försökte
1 ex. övervintra vid Råstasjön.

JÄRNSPARV.

Vintern 1959-60 försökte ett ex över-
vintra vid Råstasjön. (RF)

VARFÅGEL.

Övervintrar med upp till 4 ex. under god
gnagartillgång.

STARE.

31/12-58. 1 ex. vid Ärvinge. (RF)

4/12-60. 1 ex. vid Ärvinge och Hästa.
(KJ)

31/1-62. 10-15 ex vid Spånga k:a.
(GE, BK)

STENKNÄCK.

12/2-64. 1 ex. i Ursvik. (RC)

HÄMPLING.

1/1-61. 3 ex. vid F8. (RF)

4/1-61. 1 ex. vid Rinkeby hage. (RF)

7/1-61. 7 ex. vid F8. (RF)

18/1-61. 1 ex. vid Granholmen. (RF)

22/11-64. 2 ex. på Hästa gårde. (RF)

VINTERHÄMPLING.

1-8/2-59. 6-8 ex. vid Hästa.
(GE, RP, B-0 W)

24/12-59. 4 ex vid Ärvinge. (RF)

28/2-62. 2 ex vid Hästa. (RC)

SNÖSISKA.

28/12-58. 1 ex. tillsammans med gräs-
siskor vid Hästa träsk. (RF, HJ)

30/12-62. 6 ex. vid Tånglöt. (BJ, P-A Å)

TALLBIT.

Vintern 1959-60. sågs flockar på mellan
5-26 ex.

30/12-62. 6 ex. vid Hästa kullar. (K-E F)

BOPINK.

10/12-58. 1 ♂ vid Ärvinge. (RF)

27/12-58. 1 ♂ vid Berggården. (RF)

31/12-58. 3 ex. ♂ ♂ ♀ vid Hästa. (RF)

1-31/1-59. 1 ♂ vid Hästa. (RF)

25/11-61. 4 ex. ♂ ♂ ♀ ♀ vid Säbysjön.
(RF)

Vintern 1961-62 försökte 13 ex. övervintra
vid Husby, därav stannade 2 ♂ ♂ hela
vintern.

BERGFINK.

I jan. 1959 höll en ♂ till vid Hästa.
(RF, B-0 W)

22/12-59. 1 ♂ vid Hästa träsk. (RF, B-0 W)

15/11-64 1 ♂ vid Hästa. (BK)

SÄVSPARV.

27/12-58. 1 ex. i Hästa träsk. (RF)

Vintern 1959-60 övervintrade 2 ex. vid
Råstasjön.

23/12-60. 1 ex. vid Råstasjön. (AB.)

Vintern 1961-62 övervintrade 1 ex. vid
Råstasjön.

25/11-62. 1 ex. vid Djupan. (RC)

25/12-62. 1 ex. vid skjutbanan, Säbysjön.
(BJ, P-A Å)

26/12-62. 2 ex. N Säbysjön. (RC, BK)

26/12-62. 3 ex. vid Kista. (RF)

7/1-63. 1 ex. vid Djupan. (RC)

22/11-64. 1 ex. på Hästa gårde. (BK)

SNÖSPARV.

30/12-58. 1 ex. vid Ärvinge. (RF)

31/12-58. 2 ex. vid Hästa. (RF)

15/2-59. 11 ex. vid Eggeby. (B-0 W)

29/11-59. 1 ex. vid Hästa. (GE, B-0 W)

20/12-59. 16 ex. vid F8. (RF)

31/12-59. 17 ex. vid Hästa. (RF)

28/1-61. C:a. 40 ex. vid Hästa.
(RF, KJ, B-0 W)

6/1-62. C:a. 50 ex. vid Ärvinge. (KJ)

AB Anders Björvall
 TB Torbjörn Berggren
 LB Lars Bäckström
 GE Gunnar Eckerblad
 SE Stellan Eriksson
 RF Robert Franzén
 K-E F Karl-Erik Fridzén
 ÖH Örjan Holm
 IH Ingmar Holmåsen
 BJ Bengt Johansson
 KJ Kjell Jonsson
 HJ Hans Jörbeck
 RC Ronny Carlsson
 BK Björn Keller
 SL Sven Löw
 B-O W Bengt-Olov Wikström
 P-A Å Per-Axel Åkerlund.

RINGMÄRKNING

Art	Märkta t.o.m. 1963	Märkta 1964	Total- summa
Gräsand.....	1	4	5
Ormvråk.....	9	6	15
Tornfalk.....	10	-	10
Vattenrall.....	2	-	2
Rörhöna.....	1	-	1
Sothöna.....	1	-	1
Tofsvipa.....	2	-	2
Skrattmåsa.....	2	-	2
Ringduva.....	2	-	2
Kattuggla.....	5	-	5
Hornuggla.....	11	-	11
Tornsvåla.....	18	1	19
Kaja.....	3	-	3
Nötskrika.....	1	-	1
Skata.....	7	-	7
Talgoxe.....	112	-	112
Blåmes.....	110	2	112
Entita.....	9	2	11
Talltita.....	15	-	15

Art	Märkta t.o.m. 1963	Märkta 1964	Total- summa
Nötväcka.....	3	-	3
Björktrast.....	26	-	26
Taltrast.....	13	-	13
Rödvingetrast....	7	4	11
Koltrast.....	25	-	25
Buskskvätta.....	1	1	2
Rödstjärt.....	4	-	4
Blåhake.....	30	6	36
Rödhake.....	49	9	58
Gräshoppsångare.	3	3	6
Rörsångare.....	3	1	4
Sävsångare.....	13	1	14
Svarthätta.....	8	2	10
Trädgårdssångare.	9	-	9
Törnsångare.....	51	14	65
Ärtsångare.....	16	1	17
Lövsångare.....	46	14	60
Gransångare.....	43	9	52
Grå flugsnappare.	1	-	1
Svartvit flug. ..	7	-	7
Järnsparv.....	39	12	51

Art	Märkta t.o.m. 1963	Märkta 1964	Total- summa
Trädpiplärka.....	3	2	5
Sädesörsla.....	7	-	7
Varfågel.....	1	-	1
Törnskata.....	6	7	13
Stare.....	20	-	20
Grönfink.....	105	-	105
Grönsiska.....	3	-	3
Hämpling.....	-	1	1
Domherre.....	4	-	4
Bofink.....	17	-	17
Gulspurv.....	24	7	31
Sävsparv.....	5	9	14
Gråspurv.....	10	-	10
Pilfink.....	16	-	16
Summa 53 arter	936	138	1074

ANMÄRKNINGSVÄRDA OBSERVATIONER
PÅ JÄRVAFÄLTET 1964

STORLOM.

Häckning i Översjön. Observerades under våren
i Säbysjön.

SVARTHAKEDOPPING.

Bofynd i Djupan, där den inte har häckat på
15 år (K-E F)

ORMVRÅK.

Häckande med minst 4 par. Ett ex. övervintrade
1963-64 vid Hästa och F8.

DUVHÖK.

Häckande med 2 par.

HAVSÖRN.

Ett ad. ex. sågs flygande över F8 den 24 mars.
(RC)

BLÅ KÄRRHÖK.

En ♀ sågs vid Ärvinge den 14 april. (RC)
Under sept-Okt. sågs sträckande ex. vid ett
flertal billfällan.

LÄRKFALK.

Ett ex sågs vid Järva skjutbana den 21 maj.
(KJ)
Ett ex. sågs vid F8 den 6 sept. (RC, RF, KJ.)

STENFALK.

Ett ex. vid Hästa den 26 april. (AB)

TORNFALK.

Ett häckande par.

JÄRPE.

Förutom att den har uppträtt vanligare än
tidigare i de norra delarna, sågs ett ex. den
16 mars i skogspartiet mellan Ursvik och Duv-
bo. (RC)

MINDRE STRANDPIPARE.

Ett ex. sågs vid grusplanen framför gården
Fäboda den 8 aug. (KJ)
(Första fyndet på Järvafältet.)

LJUNGPIPARE.

Ett ex. vid Ärvinge den 14 april. (HA, RC, RF)
Ett ex. vid F8 den 9 maj. (RC, KJ.)
C:a 30 ex. på F8, samt 7 ex. som flög över
S. Säbysjön den 30 aug. (RF, KJ.)

BRUSHANE.

Rastade på F8 den 11 sept. (AB)

TURTURDUVA.

Ett ex. sågs vid F8 den 5 sept.
Den höll först till i dungarna mellan Hästa
och Hägerstalund, norr om Norrviksvägen, se-
dan flög den ut på stubbåkern på flygfältet.
(RF, KJ)

(Detta är tredje fyndet på Järvafältet. Ti Tidigare har Berne von Bornstedt skjutit ett ex. vid Hägerstalund den 19 aug 1933 och sett ett ex den 16 sept samma år.)

SPARVUGGLA.

Ett ex.höll till O Säbysjön och NO Djupan mellan den 14-21 mars.

(HA, AB, RC, RF, K-E F, KJ, SL.)

Ett ex.sågs den 17 dec. vid Sofielund. (RC)

JORDUGGLA.

Ett ex.vid Ärvinge i början av nov. (RF)

PÄRLUGGLA.

Ett ex.hördes på kvällen den 15 mars O Säbysjön. (RF, K-E F, KJ, SL.)

TRETÅIG HACKSPETT.

2 ex. öp vid Väsby gård den 15 mars. (SL)

NÖTKRÅKA.

Ett ex.sågs vid Brända berget, N Säbysjön den 19 april. (RF)

DUBBELTRAST.

Ett ex.vid Hägerstalund under dec. (BK)

BLÅHAKE.

Sågs under höststräck i början av sept vid Kålkärret och F8.

GRÄSHOPPSSÅNGARE.

Ett ex.hördes vid Ksp-banan (Killingtonp) och ett ex.vid Kålkärret.

GULSÅNGARE.

2 ex.den 21 juni och 1 ex.den 5 juli hördes vid Hägerstalund. (KJ)

RÖDSTRUPIG PIPLÄRKA.

Ett ex.vid Ärvinge den 2 sept. (AB)

STENKNÄCK.

Ett ex.sågs i Ursvik den 12 febr. (RC)

ORTOLANSPARV.

4 ex.sågs den 5 sept. vid F8 (GE, RF, KJ.) och 1 ex.på samma plats den 6 sept.(RF, KJ.)

LAPPSPARV.

Ett ex.vid Ärvinge och ett ex.vid Håsta den 30 aug. (RF, KJ.)

HA	Hans Andersson
AB	Anders Björvall
RC	Ronny Carlsson
GE	Gunnar Eckerblad
RF	Robert Franzén
K-E F	Karl-Erik Fridzén
KJ	Kjell Jonsson
BK	Björn Keller
SL	Sven Löw

Fy fåglarna!

Visst är det trevligt att lära känna fåglars läten genom radions pausfågel!

Men denna fågel spelade mig häromkvällen verkligen ett spratt. Jag hade somnat ifrån radion och vaknade vid ett otrevligt läte med en påföljd att jag huvudstupa rusade ut och trodde att min egen katt råkat i kalabalik med en

k strykarkatt. Men jag fann att min katt låg i sängen och spann. Det som skrämt upp mig var radions pausfågel som just denna gång hade ett otäckt läte. Det värsta var att jag sedan hade svårt att somna igen. Säg till radion, snälla Expressen, att vi inte vill höra pausfåglar som har ljud för sig!
Gerda Boberg (Adelsö)

Duell

En häftig strid mellan en kungörn och en fulvuxen ren fick två skogsarbetare bevittna häromdagen vid Lalsbäck nordväst om Storuman. De var på väg till en avverkning, då de fick syn på en ren kämpande för sitt liv med en örn, som satt på dess hals. Striden ändades då skogsarbetarna kom närmare. Örnen lyfte, men renen var så illa därnär att den måste avlivas.

Katflyg

Bollnäs (Expressen). En katt gjorde häromdagen en flygtur på ryggen på en kråka på gården hos Hans Larsson i Ånga utanför Bollnäs. Man hade slaktat en julgris och en mängd kråkor samlades för att äta i avfallet. Huskatten sprang på en av kråkorna som dock fick luft under vingarna. Efter 4-5 meter i luften hoppade katten av.

— Titta inte, men i rishögen därnere ligger Nils Linnman och trycker...

Talgoxarna hos Hulda Söderman

En glad nyhet är att Hulda Söderman som bor vid Skoklostervägen har fått påhälsning av sina gamla vänner talgoxarna. De häskar som vanligt i hennes brevlåda. — Häromdagen såg hon en gökudent Wahlberg. Man tror att den lagt ett ägg i oxarnas bo.

Vadare inbjuds till Sundbyberg

Vadarfåglar kommer nu att inbjudas till Sundbybergs stads lilla fågelsjö Lösjön. Drättselkammaren har beslutat anslag för iordningställandet av ett grunt kärrområde vid norra stranden av sjön för 75.000 kronor, där tranor, hägrar och liknande arter av denna fågeltyp skall få känna sig som hemma. I övrigt skall den tredje etappen för Golfängarnas ordnande som friluftskostnad av 150.000 kronor, allt reserverat för detta friluftskammaren.

Lösning på duvproblemet

Stadsbuset i Grimsby, England, blir nedpruttat av duvor. Klagade en myndighetsperson nyligen. Han efterlyste födelsekontrollpiller åt duvorna. På fredagen nådde nödroppet New York, där en Mrs Alice Hirschfield lovade att ställa ett piller till förfogande. Det har hon utexperimenterat själv. Duvorna blir sterila ungefär sex månader efter att ha tagit ett välsmakande piller. Amerikanerna "Sällskapet för förhindrande av grymhet mot djur" har envisat sig emot tidigare försök att begränsa duvornas antal, men "pillret är en human lösning" och får sällskapets välsignelse. Det återstår att se om de brittiska djurvännerna anser det samma.

UPPROP

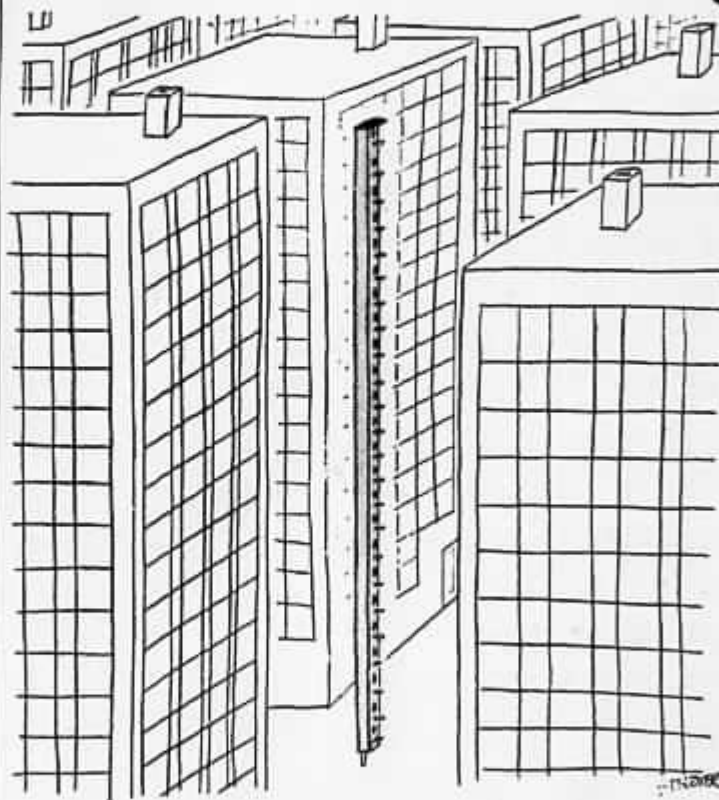
Under våren och försommaren 1964 genomförde några av medlemmarna i JOK en undersökning över de s.k. biocidernas eventuella inverkan på häckfågelfaunan inom ett mellansvenskt jordbruksområde. Runt Hästa gårde utvaldes ett område, där vi letade reda på så många bon vi kunde av sådana arter som kan tänkas få sina häckningsresultat påverkade av växtskyddsmedlen. Runt Djupan, där ju inga kemiska preparat av detta slag används försökte vi sedan finna bon av samma arter, för att kunna jämföra häckningsresultaten mellan ett område där biocider används och ett där så inte är fallet.

Undersökningen gav intressanta resultat, men led även av vissa brister. Dessa berodde till stor del på, att det visade sig vara svårt att få ihop tillräckligt med folk de dagar då vi skulle "gå igenom" de funna bona.

Klubbens styrelse avser att under våren utföra en undersökning av ovan skisserat slag med tyngdpunkten lagd på arterna kaja och stare. För att få svar på de frågor som uppkom i och med fjolårets undersökning fordras dock deltagande av så många personer som möjligt 2 eller 3 dagar troligen i maj månad.

Det är styrelsens förhoppning, att medlemmarna i klubben hör sammar denna kallelse och verkligen ställer upp när vi så småningom återkommer med mer detaljerade planer.

Ströyers dagbok

Bygg inte bostäder på hela Järvafältet, tänk också på fåglarna, vädjar Svenska naturskyddsföreningen i ett brev till staten.

JÄRVAFÄLTETS FÅGELBLAD

Årg. 5 Nr. 1

Innehåll:

Vinterexkursioner till Arnö och Trögdhavön av Karl-Erik Fridzén	sid 1 - 11
Några Gotländska fågellokaler av Anders Björvall	sid 12 - 17
Vinterfåglar på Järvafältet sammanställt av Robert Franzén	sid 18 - 26
Ringmärkning	sid 27 - 29
Anmärkningsvärda observationer 1964	sid 30 - 33
Tro't om Ni vill	sid 34 - 35
Upprop	sid 36